

NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XII. V Ljubljani v sredo 16. avgusta 1854.

List 65.

Gospodarske skušnje.

Tudi ozki kraji ali ogoni so dobri.

Na zelo pešenih njivah se je to leto očitno pokazalo pri ajdi, katero so ravno tisti dan sejali na ravno tisto njivo, ki je deloma bila obdelana na ozke, deloma na široke kraje. Po setvi je bila več dni velika suša. Kjer je bila na ozkih ogonih zemlja bolj na kup spravljena, ni mogla vročina popolnoma zatreti ajdne kalí, in čeravno tudi na tako obdelani njivi ni mogla veselo kaliti zavolj prevelike suše in se nekatere letošnje njive vidijo kakor da bi bil gospodar prav nemarno sejal, so druge z ravno tako pešeno zemljo pa s širokimi kraji še veliko bolj žalostne, kjer le tam, kjer je živina stopala, rasejo večji šopički ajde, povsod drugod je vse prazno, in še le po zadnjem dežju je jela setev kaliti. Za tega voljo godernjajo zdej nekteri kmetovavci, da so se dali zapeljati široke ogone napraviti, in res je, da na taki silo pešeni zemlji se zavolj letošnjega vremena niso dobri skazali, — ali to velja le od tacihi pešenih zemljiš, ne pa od vsih družih, kakor obilne skušnje učé. In kaj se imamo spet iz tega učiti? — da vse ni nikoli za vse dobro in da umen kmetovavec biti, se je treba kmetijstva učiti in vselej in povsod prevdarjati: za kaj to, za kaj uno. Stokrat smo že rekli, da le tisti je umen gospodar, ki vé vsako reč presoditi in naj ne ravna v vsem po enem kopitu! Letošnja skušnja pa nam očitno spričuje, da se tisti zelo motijo, ki priporočajo široke kraje celemu svetu brez razločka zemlje. Tudi ozki kraji so na taki zemlji dobri in celo potrebni, ki je tako pešena, da moramo tisto malo pest dobre zemlje na kupe izorati, če hočemo kaj pridelati.

Gips in sol zoper krompirjevo bolezen.

Leta 1852 je bilo svetovano, z gipsom ali soljo potresati krompirjevo perje, ker to ga obvaruje bolezní. Na vertu štajarske kmetijske družbe je poskušal gosp. dr. Hlubek oboje, pa oboje se je slabo skazalo: krompirja se je na to vižo za pol manj pridelalo in za pol bolj je pa še gnjil. Gips in sol vlečeta mokroto na-se, in preobilna moča je gotovo poglavni vzrok krompirjeve bolezní.

Vino zboljšati.

V kmetijskem časniku dr. Hamm-a smo brali za vinorejce zelo važen spis od A. Fabra, kateri pravi, da z grojzdnim cvetom (Traubenblüthe) se dá naj nižjemu moštu tako prijeten duh (Bouquet) dati, da je vino zelo žlahnemu vinu podobno. Na Gerskem vinorejci sploh takole ravnaajo: Po kakem gorkem dnevu naberajo zvečer grojzдно cvetje. S palčico poterkajo na grojzdni pecelj, da cvetje pade v podstavljeno skledico, potem nabrano cvetje denejo v torbico. Doma na mizi

ali pod streho na senci ga dajo popolnoma posušiti, potem pa ga v steklene ali pocinjene lončene posode prav terdo natlačijo, z mehurjem dobro zavežejo in na suh kraj postavijo. Ker pa ni mogoče naprej vediti, koliko grojzdnega cveta se bo moglo pridjati moštu, je naj bolje, si napraviti en sodček cvetnega esenca (Bouquet-Essenz), ktereга se toliko priliva moštu, da dobí vino prijeten, žlahen duh. Tak cveten esenc se pa takole naredí: En sodec, ki derži vedro, se napolni z že izčiščenim moštom in potem se obesijo 4 dolgi, ozki, s polfuntom grojzdnega cvetja napolnjeni žaklički iz rahlega platna v mošt, v sodec pa se vtakne cev, skoz katero vino vrè (Gährrohre). Pri prvem prilivanju se vzamejo žaklički ven, in sodec, v ktereга se novo vino prelije, se zalije z drugim mladim vinom. Pri drugem prilivanju se zaliva s tim cvetnim esencem, in eno vedro takega esenca, bo zadosti, 2 ali 3 tovorom nizkega vina prijeten duh dati. Se vé da tisti mošt, ki je za cvetni esenc namenjen, ne smé biti kisel.

Ali je novo senó in nov ovés konjem škodljiv?

Sploh se misli, da je novo senó in nov ovés kakor tudi suha detelja konjem škodljiva klaja. Francosko vojaško opravništvo je ukazalo na več krajih vso to klajo pri vojaških konjih poskusiti, in ker se je po teh skušnjah zvedilo, da novo senó in nov ovés, dokler še nista obležana, nikakor nista škodljiva konjem in tudi suha detelja ne, je odsihmal pripušena taka klaja vojaškim konjem.

Žebéta brez maternega mléka izrediti.

Če se primeri, da žebétu maternega mleka zmanjka, ker je kobila zbolela ali poginila itd. nadomestuje korenje (mèrkva), pa tudi senó materno mléko naj bolje takole: 3 funte korenja se zriba ali zmučka in v trikrat toliko vrele vode (9 funtov) dene, da se enmalo pokuha; čez 5 minut se odstavi lonec od ognja, na 3 parte razdelí in vsakemu perišče pšenične ali ječmenove moke priverže; perve dni se priliva tudi nekoliko mléka. (Namest korenja, krompir ali péso jemati, ni dobro); krompir in pésa imata scer več redívne moči v sebi, pa jima manjka tistega olja, ki ga ima korenje v sebi in to olje ima krepčavno moč, ki je ovsu nekako enaka. Kdor že hoče krompirja dajati žebétom, naj dajè pol krompirja pol korenja, pa vodo, v kateri se je krompir kuhal, naj preč vlije, ker ima neko ostro reč iz krompirjevih lupín v sebi. — Tudi z ovsom se dajo žebéta futrati: za vsakibart vzemi 1 funt dobrega sená, zreži ga in v lonec vlij 8 funtov kropa čez-nj; potem dobro pokrij lonec, da stoji tako pol ure; potem odlij poparico in prilij ji enmalo mléka in daj jo popiti žebétu; pozneje se zamore ti seneni poparici tudi privedati enmalo moke.